

W ramionach śmierci. *O przyjdź!* Stanisława Koraba-Brzozowskiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Leopold Staff, *Sen na skrzydłach zmierzchu*.
- Źródło: Edmund Bieder, *Jesień*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 452.
- Źródło: Maria Bartusówna, *Do śmierci*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 188.
- Źródło: Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 188.
- Źródło: Gustaw Daniłowski, *Okna*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 382.
- Źródło: Henryk Zbierzchowski, *Wierzby w polu*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 516.

- Źródło: Maryla Wolska, *En grisaille*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 412.
- Źródło: Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 412.
- Źródło: Stanisław Korab-Brzozowski, *O przyjdź!*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 435.
- Źródło: Alphonse de Lamartine.
- Źródło: Kazimierz Wyka, *Modernizm polski*.
- Źródło: Wincenty Brzozowski, *Spotkanie I*, [w:] tegoż.
- Źródło: Stanisław Korab-Brzozowski, *Kiedy wiosna...*, [w:] tegoż.
- Źródło: Tadeusz Miciński, *Pieśń triumfującej miłości*, [w:] tegoż, *Nietota. Księga tajemna Tatr*, Warszawa 2004, s. 73.

W ramionach śmierci. *O przyjdź!* Stanisława Koraba-Brzozowskiego

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Śmierć fascynowała artystów i filozofów wszystkich epok. Powstawały różne jej wyobrażenia, najczęściej były to jednak wizerunki budzące strach: postać triumfująca prowadziła człowieka, uczestnika *danse macabre*, w zaświaty. Nawet renesansowa wiara w boski porządek wszechrzeczy w niewielkim stopniu osłabiła jej grozę. Tęsknota za śmiercią stała się niezwykle popularnym motywem w literaturze końca XIX w. Artyści modernistyczni przedstawiali ją niekiedy jako piękną kobietę, która wybawia człowieka od lęków i życiowych zgryzot.

Twoje cele

- Porównasz wizerunek śmierci z wiersza Stanisława Koraba-Brzozowskiego *O przyjdź!* z wyobrażeniami innych młodopolskich twórców oraz artystów poprzednich epok.
- Opiszysz symbolikę wiersza *O przyjdź!*
- Powiążesz poetykę utworu z konwencją młodopolskiego erotyku.

- Poznasz różne sposoby obrazowania motywu śmierci w poezji i malarstwie przełomu XIX i XX wieku.

Przeczytaj

Stanisław Korab-Brzozowski (1876–1901) był twórcą zagadkowym – jego zakończone samobójstwem krótkie życie owiane jest tajemnicą. Wiadomo, że pochodził z artystycznej rodziny – ojciec był poetą romantycznym, liryką zajmował się także brat, Wincenty. Stanisław uczestniczył w życiu młodopolskiej cyganerii artystycznej, pozostając pod wpływem charyzmy Stanisława Przybyszewskiego. Część swoich utworów publikował w czasopiśmie „Chimera”, zajmował się też tłumaczeniem poezji francuskich i belgijskich symbolistów. Do targnięcia się na własne życie skłonił go prawdopodobnie zawód miłosny. Za życia nie opublikował żadnego tomu poetyckiego – jego utwory zebrano później w pośmiertnym wydawnictwie *Nim serce ucichło* opublikowanym w 1910 roku.

” Stanisław Korab-Brzozowski

O przyjdź!

O przyjdź, jesienią –
Wdziej szatę lekką, białą, zwiewną,
Pajęczą;
Rzuć na hebanowe swoje włosy
Perły rosy,
Lśniące zimnych barw
Tęczą.

O przyjdź, jesienią –
Owiana skargą tęskną, rzewną
Żurawi,
W dal płynących szarą niebios tonią,
Tchnąca wonią
Kwiatów, które mróz
Krwawi.

O przyjdź, jesienią –
W chwilę zmierzchu senną, niepewną –
I dłonie
Twe przejrzyste, miękkie, woniejące
Na cierpiące
Połóż mi skronie –
O Śmierci!...

Źródło: Stanisław Korab-Brzozowski, *O przyjdź!*, [w:] Justyna Bajda, *Poezja drugiej połowy XIX wieku (pozytywizm – Młoda Polska). Antologia*, Wrocław 2007, s. 435.

Piękno śmierci

„Żyjemy w czasie pięknych śmierci” – pisała w swoim dzienniku francuska pisarka Coraly do Gaïx, wyrażając w pełni pogląd twórców końca XIX w., dla których śmierć była upragnioną i długo wyczekiwaną przystanią, jedynym pewnym szczęściem, jakie może spotkać człowieka na ziemi. Wiersz Stanisława Koraba-Brzozowskiego jest tego przykładem. Śmierć w tym utworze jest bohaterką ambiwalentną – podobnie jak XIX-wieczna [femme fatale](#) przynosi jednocześnie upojenie i zatrącenie.

Swoistość tego erotyku polega przede wszystkim na zaskakującej koncepcji ujawniającej się w zakończeniu: upragnioną i wyczekiwaną kochanką okazuje się śmierć. To do niej podmiot liryczny przemawia w sposób intymny. Wyznania nie kojarzą się ze śmiercią i powodują, że wiersz może wydać się przerażający właśnie ze względu na płynące z niego ciche szczęście. Mimo bliskości śmierci podmiot liryczny nie odczuwa strachu, lecz przyjemność czerpaną z oczekiwania na przyjście ukochanej. To zachowanie odmienne od wcześniejszych wyobrażeń spotkania ze śmiercią. Osoba mówiąca w wierszu nie traci rozumu jak bohater średniowiecznego dialogu *Rozmowy Mistrza Polikarpa ze Śmiercią*. Sama

Stanisław Korab-Brzozowski

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

śmierć została przedstawiona w inny sposób – bez typowych atrybutów i fizjologicznych szczegółów. Mimo pozornych odniesień do cielesnego wyglądu, mimo doznań zmysłowych samego podmiotu, śmierć w wierszu pozostaje w sferze imaginacji.

Stanisław Korab-Brzozowski nie przedstawia jednak tylko urzekającego oblicza kochanki-śmierci. Pisze o szacie „białej, pajęczej, zimnych barwach”, skardze, tęsknocie, kwiatach, które „mróz krwawi, chwili zmierzchu sennej”. Mimo radości ze spotkania z ukochaną z wiersza wyziera ból i cierpienie, które rozpaczliwie szukają ukojenia. Już pierwszy wers, anaforycznie powtarzający się na początku każdej strofy, wprowadza przygnębiającą atmosferę jesieni. Aby zrozumieć, co ta pora roku znaczyła dla poety, warto przyjrzeć się innemu jego wierszowi – *Kiedy wiosna...* Drzewa stają się w tym utworze uosobieniem ludzi, liście zaś – ich wrażliwości:

” Stanisław Korab-Brzozowski

Kiedy wiosna...

[wiosną] bole, które wiatr im śpiewa,
One czują liści swoich drżeniem.

[...]

Lecz gdy jesień liście im poziewa,
I otuli smutnym śmierci cieniem,
Choć wichr jęczy i płacze ulewa,
One zimnym darzą je milczeniem.

Źródło: Stanisław Korab-Brzozowski, *Kiedy wiosna...*, [w:] tegoż.

Jesień przynosi ukojenie, cierpiących obdarza zapomnieniem. Za takim stanem tęsknili [dekadenci](#). Nie widząc sensu życia, szukali jesieni, czasu, w którym wszystko oddala się powoli w nicość. Odsuwali się od sprawiającej im ból rzeczywistości. Zatapiali się w sobie. Przygotowywali się w ten sposób na przyjęcie śmierci, która nie była dla nich złem, a najwyższym dobrem przynoszącym prawdziwe i wieczne zapomnienie.

Śmierć jako wybawicielka

Kazimierz Wyka w *Modernizmie polskim* zwraca uwagę, że:

” Kazimierz Wyka

Modernizm polski

Nieliczni poeci, zwracający się do śmierci-lekarki, pojmowali ją w podobnie hedonistyczny sposób, jak Tetmajer nirwanę. Podobnymi zwrotami przemawia do niej Stanisław Brzozowski w głośnym wierszu *O przyjdź jesienią*, u innych znowuż liryków śmierć musi posiadać przyjemny sztafaż, nie w każdym otoczeniu zgadza się na nią poeta. Musi budzić wdzięk melancholijnego estetyzmu.

Źródło: Kazimierz Wyka, *Modernizm polski*.

Zachód słońca, chwila zmierzchu nie funkcjonują jednak tylko jako piękne tło spotkania. Epatując ciszą i spokojem, przekształcają samą śmierć w jedyne dobrodziejstwo dla człowieka znużonego życiem. Przykładem takiego postrzegania zakończenia życia jest litania do śmierci pochodząca z poematu prozą *Pieśń triumfującej miłości* Tadeusza Micińskiego:

” Tadeusz Miciński

Pieśń triumfującej miłości

Śmierci – królowo niebieska –
ratuj mnie –
Śmierci – zwiastunko miłosierdzia –
wspomóż mnie –
Śmierci – lekarko nieuleczalnych –
uzdrów mnie –
Śmierci – tęsknoto żyjących –
porwij mnie –
Śmierci – furto niebieska –
wypuść mnie –
Śmierci – gwiazdo zaranna –
zabij mnie

Źródło: Tadeusz Miciński, *Pieśń triumfującej miłości*, [w:] tegoż, *Nietota. Księga tajemna Tatr*, Warszawa 2004, s. 73.

Śmierć jawi się tutaj jako lekarstwo na każdą chorobę, jest pięknym snem w błogiej niepamięci, o tyle lepszym od innych dróg ucieczki od życia typowych dla poezji Młodej Polski (sztuka, erotyka, nirwana), że nigdy nieprzemijającym. Podmiot liryczny wiersza Stanisława Koraba-Brzozowskiego również osuwa się w stan [oniryczny](#). Prosi śmierć o zamknięcie jego oczu:

” I dłonie

Twe przejrzyste, miękkie, woniejące
Na cierpiące
Połóż mi skronie –
O Śmierci!...

Śmierć kładąca dłonie na skroniach człowieka może przypominać inne młodopolskie realizacje tego tematu. Tak jest u Staffa w wierszu *Sen na skrzydłach zmierzchu*:

” Leopold Staff

Sen na skrzydłach zmierzchu

Znużone zmierzchy, światła łkające agonią,
Przykryły oczy moje bladą, szarą dłonią

Źródło: Leopold Staff, *Sen na skrzydłach zmierzchu*.

Tak jest również w obrazie Jacka Malczewskiego *Śmierć*. Na płótnie widać czarnowłosą dziewczynę, młodą i piękną, z wędnącymi anemonami (zawilcami) przy fioletowej jednak, nie białej, jak w wierszu, sukni. Brzozowski pominął tradycyjny atrybut śmierci – kosę, która na obrazie znajduje się niemal na pierwszym planie. *Śmierć* Malczewskiego jest poza tym ucieleśniona, nie ma zwiewności dziewczyny z wiersza *O przyjdź!* W wierszu Brzozowskiego zmiana wywołana nadejściem śmierci zachodzi na gruncie psychiki.

Jacek Malczewski, *Śmierć*, 1917

Źródło: domena publiczna.

Młodopolscy twórcy pozostawili wiele wizji śmierci. Możliwe jest stwierdzenie istnienia ówczesnej wersji makabry, czyli śmierci uosobionej. W XV i XVI w. wyobrażano sobie śmierć jako szkielet, w Młodej Polsce zaś pojawiła się piękna kobieta. Ta epoka „oswoiła” śmierć przez jej estetyczną kontemplację oraz przez stworzenie młodopolskiego, konwencjonalnego, upersonifikowanego wyobrażenia śmierci – *femme fatale*, a jednocześnie piastunki, matki, dziewczyny.

Śmierć poety

Wiersz *O przyjdź!* jest niezwykle także ze względu na osobę samego twórcy. Stanisław Korab-Brzozowski w wieku zaledwie 25 lat popełnił samobójstwo. Śmierć tę przyspieszyła nieszczęśliwa miłość do Dagny Przybyszewskiej. Tak zgasł wielki talent polskiej poezji, poeta, który w zasadzie dopiero nabierał wprawy w pisanie.

Słownik

dekadentyzm

(fr. *décadence* – chylenie się ku upadkowi, łac. *decadentia* – schyłek) – postawa, która ukształtowała się pod koniec XIX wieku, charakteryzująca się pesymistycznym podejściem do rzeczywistości, przekonaniem o zmierzchu kultury i poszukiwaniem sposobów na zapełnienie odczuwanej pustki. Duży wpływ na rozwój dekadentyzmu miały filozofia Artura Schopenhauera oraz powieść Jorisa-Karła Huysmansa *Na wspak* nazywana przez współczesnych „biblią dekadentyzmu”

femme fatale

(fr., kobieta fatalna) – termin określający kobietę doprowadzającą mężczyznę do zguby, wykorzystującą swój urok lub pozycję społeczną do manipulowania nim; częsty motyw w sztuce modernizmu

oniryzm

(gr. *ὄνειρος, óneiros* – sen) – tendencja w literaturze, sztukach plastycznych i filmie polegająca na kreowaniu rzeczywistości na wzór snu i nawiązywaniu w budowie utworu do reguł rządzących marzeniem sennym. Bodźcem do bujnego rozwoju literatury o charakterze onirycznym w XX w. było zainteresowanie snem jako narzędziem poznania człowieka. Oniryzm w swej programowej postaci, określanej mianem poetyki snu, posługuje się charakterystycznymi metodami i technikami artystycznymi polegającymi na swobodnej grze skojarzeń czy zapisie przypadkowych zdań lub ciągów zdań

symbol

(gr. *σύμβολον, sýmbolon*) – wieloznaczny, postrzegany zmysłowo odpowiednik jakości niemających określenia w systemie językowym, opierający się na sugerowaniu wzruszeń i nastrojów, w przeciwieństwie do alegorii nieposiadający utrwalonego w kulturze znaczenia

symbolizm

(gr. *σύμβολον, sýmbolon* – symbol) – kierunek w sztuce zapoczątkowany przez poetów francuskich w II połowie XIX wieku, zakładający rezygnację z bezpośredniego opisu emocji, opierający się na sugerowaniu wzruszeń i nastrojów, operujący wieloznacznymi symbolami w celu wyrażenia treści, które nie mają określenia w systemie językowym

Prezentacja multimedialna

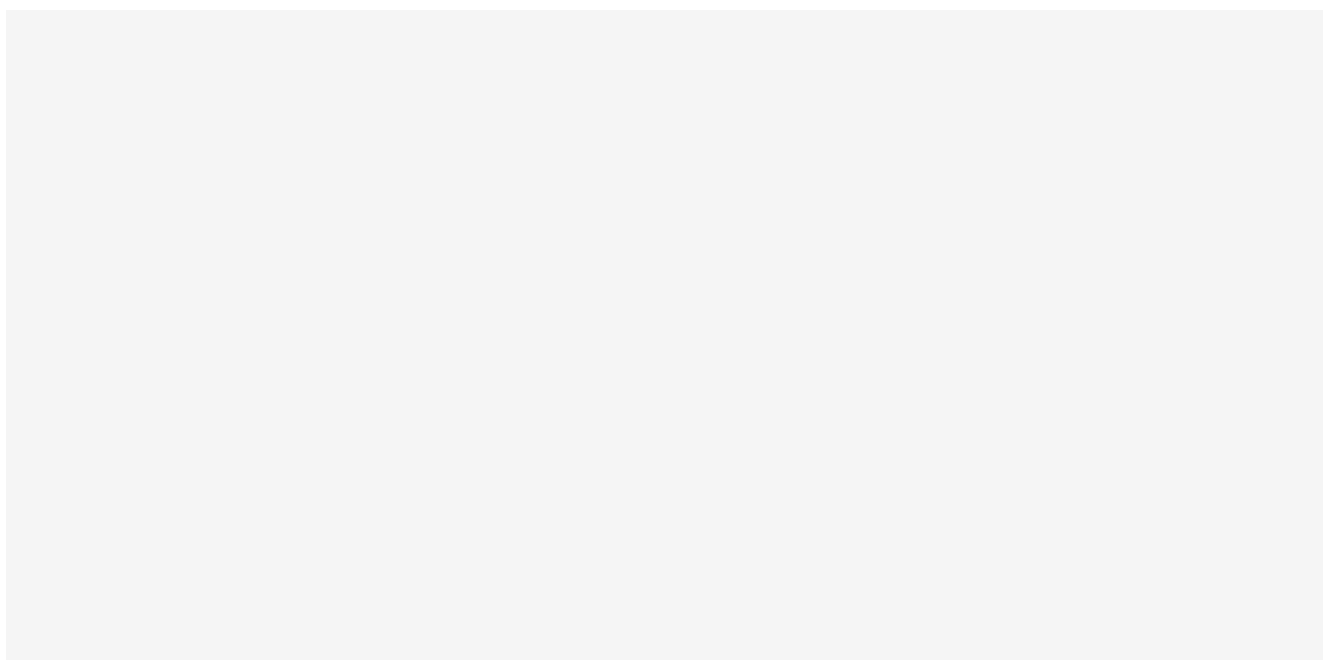
Wizerunki śmierci w poezji i malarstwie przełomu XIX i XX wieku

Polecenie 1

Na podstawie galerii wynotuj motywy związane ze śmiercią w poezji i malarstwie przełomu XIX i XX wieku.

Polecenie 2

Który z prezentowanych w galerii poetyckich wizerunków śmierci uważasz za najbardziej przejmujący? Swoją odpowiedź uzasadnij. Przywołaj odpowiedni cytat.

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Ćwiczenie 1

Opisz wyraz twarzy, jaki łączy sportretowane na obrazach osoby. O czym on świadczy?

Ćwiczenie 2

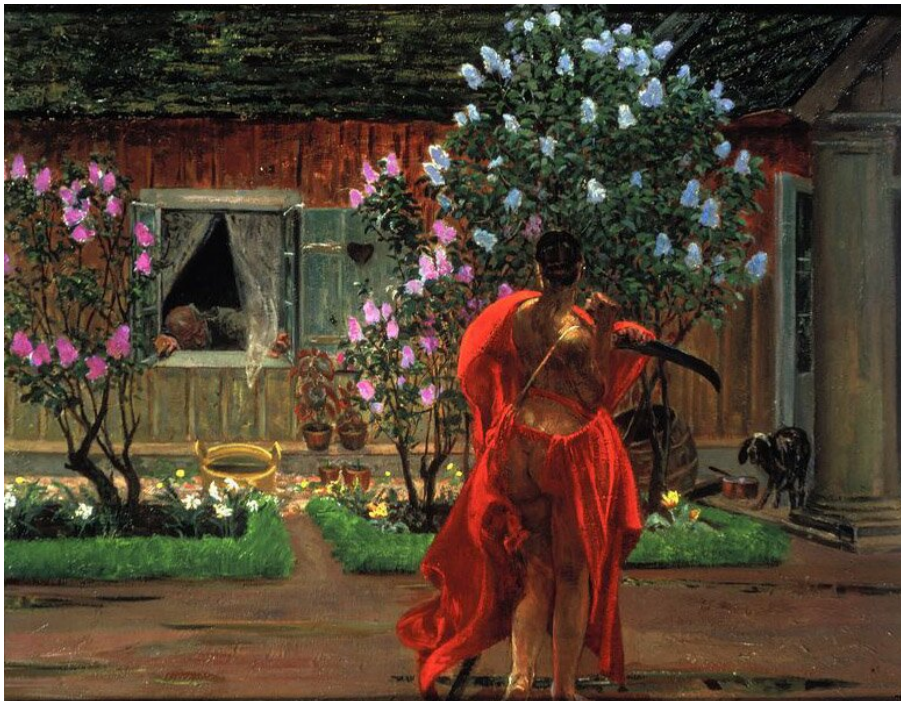
Scharakteryzuj nastrój, który można odczytać z obrazów.

Słownik

en grisaille

(fr. *gris* – szary)

Symbolika kolorów w wierszu *O przyjdź!*

Jacek Malczewski, *Thanatos i Śmierć*, 1898-99

Źródło: domena publiczna.

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka i zdecyduj, który z symboli powiązanych ze śmiercią jest najistotniejszy dla treści wiersza *O przyjdź!*. Uzasadnij swój wybór.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/POAzLKFN2>

Symbolika kolorów w wierszu *O przyjdź!*

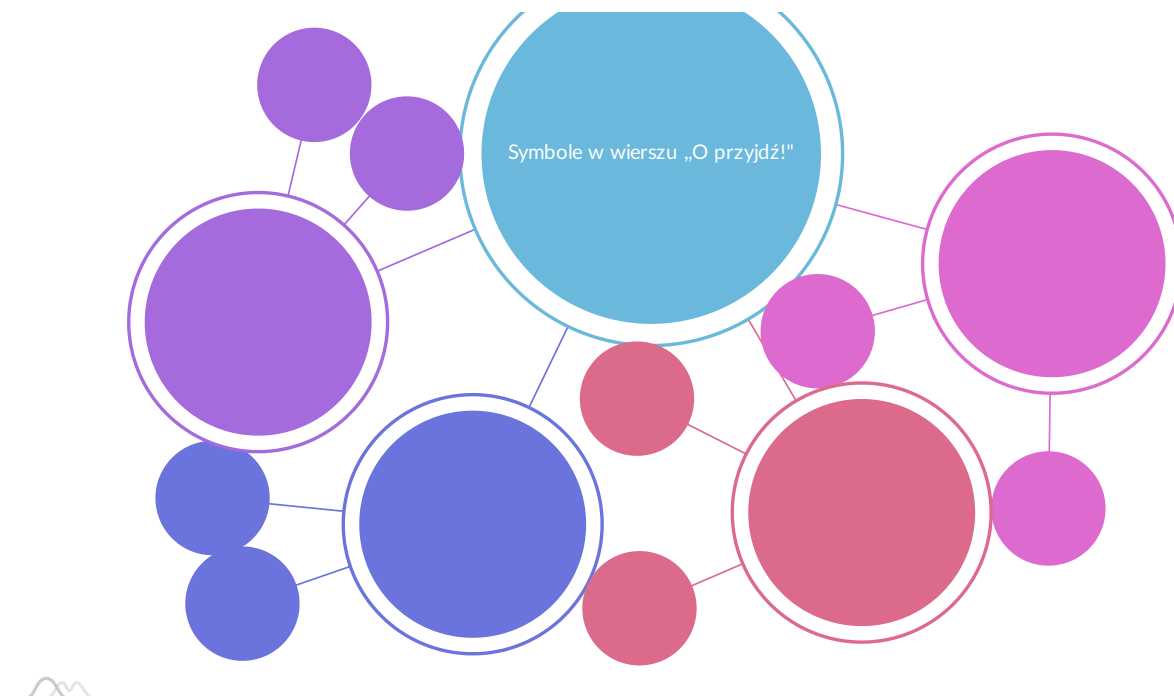
Symboliczny czas spotkania ukochanych odrealnia nie tylko ich wieczorną schadzkę, ale także cielesność uczestniczących w niej osób. Śmierć przypomina raczej zjawę niż osobę rzeczywistą. Jej postać jest przy tym bardzo skonwencjonalizowana, nawiązująca do przedstawień malarskich (np. obrazy Jacka Malczewskiego) i literackich (np. utwory Kazimierza Przerwy-Tetmajera czy Jana Kasprowicza).

Charakterystyczna dla tego wizerunku jest m.in. zwiewna szata, o której również wspomina Brzozowski. Poeta opisuje ją, używając epitetów: „biała” i „pajęcza”, w ten sposób jeszcze bardziej podkreślając jej lekkość. Szczególnie ważna jest tutaj symbolika bieli. Barwa ta kojarzy się z niewinnością, ale w niektórych kulturach funkcjonuje jako znak żałoby, śmierci, martwoty. Następne wezwanie podmiotu lirycznego skierowane do ukochanej: „na hebanowe swoje włosy Perły rosy” wprowadza w ten plastyczny obraz chłód wzmocniony dodatkowo „zimnych barw tęczą”. Śmierć jest pozbawiona ciepła, ale nie czułości. Za zadanie ma zamrozić ból i cierpienie człowieka *fin de siècle’u*, otulić go miłym chłodem. Śmierć ma hebanowe włosy, ponieważ przychodzi wraz ze zmierzchem – przypomina noc, która dla modernistów była znakiem odpoczynku, a nie czasem działania złych mocy. Wspomniana zaś w obu wierszach rosa ma ukoić żar serca. Perły rosy mogą też symbolizować łzy towarzyszące nadejściu śmierci. Dlatego właśnie adresatka wiersza *O przyjdź!* ma się pojawić skropiona perłami rosy, jakby uświęcona prawdziwym, głębokim smutkiem. Wiersz Stanisława Koraba-Brzozowskiego *O przyjdź!* oparty jest na młodopolskim wyobrażeniu śmierci, zbudowanym za pomocą symboli. Sugerują one nadejście śmierci, a nie kochanki (jak na początku

wydawać by się mogło). Wiersz jest symboliczny, to symboliczna zagadka, którą jednak można rozwiązać, nie czytając ostatniego wersu. Śmierć nie jest dla poety odległa, nieosiągalna. Przez swoją bliskość nie stała się jednak zwyczajna, nie wpadła w szarość, nijakość, codzienność. Dla Brzozowskiego jest bowiem prawdziwym pięknem.

Polecenie 2

Wysłuchaj wiersza *O przyjdź!* i uzupełnij mapę myśli, wpisując symbole pojawiające się w utworze. Wyjaśnij ich znaczenie.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/POAzLKFN2>

Stanisław Korab-Brzozowski

O przyjdź!

O przyjdź, jesienią –

Wdziej szatę lekką, białą, zwiewną,

Pajęczą;

Rzuć na hebanowe swoje włosy

Perły rosy,

Lśniące zimnych barw

Tęczą.

O przyjdź, jesienią –

Owiana skargą tęskną, rzewną

Żurawi,

W dal płynących szarą niebios tonią,

Tchnąca wonią

Kwiatów, które mróz

Krwawi.

O przyjdź, jesienią –

W chwilę zmierzchu senną, niepewną –

I dłonie

Twe przejrzyste, miękkie, woniejące

Na cierpiące

Położ mi skronie –

O Śmierci!...

Polecenie 3

Napisz rozprawkę, w której porównasz poetykę wiersza Stanisława Koraba-Brzozowskiego ze znanymi ci erotykami młodopolskimi.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: W ramionach śmierci. *O przyjdź!* Stanisława Koraba-Brzozowskiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

- 9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;
- 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;
- 14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

II. Kształcenie językowe.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 4) określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej polszczyzny;

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, metajęzykową, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
- 2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;
- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- 6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny,

szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- podaje powody fascynacji twórców motywem śmierci;
- omawia, który z symboli powiązanych ze śmiercią jest naistotniejszy dla treści wiersza *O przyjdź!*;
- wpisuje na mapie myśli symbole pojawiające się w utworze;
- wynotowuje motywy związane ze śmiercią w poezji i malarstwie przełomu XIX i XX wieku;

- bierze udział w dyskusji na temat: Który z prezentowanych w galerii poetyckich wizerunków śmierci uważasz za najbardziej przejmujący?;
- redaguje rozprawkę, w której porównuje poetykę wiersza *O przyjdź!* z erotykami młodopolskimi.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel inicjuje rozmowę z uczniami o tym, dlaczego motyw śmierci fascynuje twórców. Uczniowie na zasadzie burzy mózgów wymieniają się spostrzeżeniami. Ustalają, że mówienie o śmierci jest trudne. Podają też powody nieumiejętności rozmowy na ten temat. Rysują schemat.
2. Przedstawienie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie wysłuchują zamieszczonego w e-materiale audiobooka. W pierwszej kolejności decydują, który z symboli powiązanych ze śmiercią jest najistotniejszy dla treści wiersza *O przyjdź!*. Omawiają swoje spostrzeżenia na ten temat.
2. Na podstawie wysłuchanej treści audiobooka uczniowie uzupełniają mapę myśli, wpisując symbole pojawiające się w utworze. Wyjaśniają ich znaczenie.

3. Nauczyciel prosi uczniów o dyskusję na temat tego, jak rozumieją wiersz *O przyjdź!*: o czym jest, jaki jest jego nastrój, tematyka. Po wypowiedziach uczniów podsumowuje informacje, cytując fragment artykułu Bartłomieja Borka „KTÓRA PRZYJDZIE” WINCENTEGO KORAB-BRZOZOWSKIEGO I „O PRZYJDŹ!” STANISŁAWA KORAB-BRZOZOWSKIEGO. PARALELA ŚWIATÓW ŚMIERCI W BLIŹNIACZYCH WIERSZACH BRACI BRZOZOWSKICH.

Nadchodzącą jesienną porą wysłanniczkę zaświatów otula lekka („zwiewna”) „pajęcza szata”, jej włosy zdobią „perły rosy”, sylwetkę zaś owiewa „rzewna skarga żurawi”. Pokonywaną drogę poeta odmalował w odcieniach szarości, a przestrzeń nasączył zapachem kwiatów. Jak na jesień przystało, zostały wspomniane również pierwsze przymrozki. Podmiot liryczny, wykorzystując opis krwawiących od mrozu roślin, upewnił odbiorcę dzieła, że nadchodzący czas to moment końca wegetacji. Świat zaczął obezwładniać sen śmierci.

Można przypuszczać, że akcja wiersza rozgrywa się na przełomie października i listopada - w tym właśnie konkretnym przedziale czasowym na liściach roślin utrzymują się krople wody powstałe w wyniku kondensacji pary wodnej, słysząc przeraźliwy dźwięk żurawi, kwiaty wydzielają ostatni zapach ze swych kielichów, a mróz zaczyna obezwładniać monochromią to, co jeszcze jesienią mieniło się feerią barw. Nagle wszystko traci właściwe sobie kolory (świat ulega melancholijnej przemianie) - nadchodzi zmierzch, okres, kiedy to wzrok nie pozwala na dostrzeżenie właściwych barw i kształtów. Świat zaczyna

przypominać umierającą istotę, która przyjmuje już wyłącznie funkcję tła dla wydobywającej się z podmiotu lirycznego najgłębszej, wymykającej się jakimkolwiek opisom dyskursywnym, części duszy [...]. W tym momencie podmiot liryczny zaczyna panować nad czasem, następuje intymne spotkanie z tajemnicą życia. Wydając Śmierci/śmierci polecenia (mówi, by przyszła, a także położyła swe dłonie na jego skroniach), udowadnia, że potrafi decydować o dzianiu się. [...] Bycie „ja” lirycznego w naturze pozwala traktować przestrzeń jako autentycznie ukonstytuowaną w rzeczywistości. Podmiot liryczny, wyczekując w tej niedostępnej dla ludzkości ustroni, przywołuje do siebie kobietę – o płci wołanej istoty świadczy czasownik „owiana”, implikując w ten sposób typowe dla żeńskości wykładniki fleksyjności [...] – której wygląd zewnętrzny tworzy osobiście, stając się jednocześnie kreatorem zmierzającej do niego Pani. Używając czasowników w trybie rozkazującym („przyjdź”, „wdziej”, „rzuć”, „połóż”), wskazuje także na możliwość kontrolowania jej ruchów. Może zadecydować, kiedy przyjdzie (jesienią), jak będzie wyglądać, a także, co najważniejsze, jakie powierzy jej zadanie.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie zapoznają się z galerią interaktywną. Na jej podstawie notują motywy związane ze śmiercią w poezji i malarstwie przełomu XIX i XX wieku.
2. Na koniec zajęć nauczyciel przeprowadza z uczniami dyskusję na temat: Który z prezentowanych w galerii poetyckich wizerunków śmierci uważasz za najbardziej przejmujący?

Praca domowa:

1. Napisz rozprawkę, w której porównasz poetykę wiersza Stanisława Koraba-Brzozowskiego ze znanymi ci erotykami młodopolskimi.

Materiały pomocnicze:

- Artur Hutnikiewicz, *Młoda Polska*, Warszawa 2004.

- Zenon Uryga, *Odbiór liryki w klasach maturalnych*, w: *Metodyka literatury*, tom 2, wybór i oprac. J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002.
- Andrzej Pieńkos, *Motyw śmierci w malarstwie*, Wrocław 2002.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Prezentacja multimedialna” do przygotowania się do lekcji powtórkowej.